

Gabonapiaci helyzet: Piaci zavar elhárítására javaslat

2006. február 28.

Magyarországon 2004-ben 17 millió tonnát meghaladó mennyiségű gabona termett. Ez, a tavalyi évhez képest (9,710 millió tonna) 75 %-kal nagyobb termésmennyiség, de még egy átlagos év termését is 30 %-kal meghaladja.. Ezzel szemben a belső fogyasztás és az országból történő kiszállítás (EU többi tagállamába, és harmadik országba) csökkent. Amennyiben egy átlagos átmenőkészlettel kalkulálunk, úgy a hazai szükségleten felüli mennyiség a 2004/2005 évi szezonban a 8,5 millió tonnát meghaladja. (Megjegyezzük, hogy a csatlakozás megelőző években exportunk 2,5-4,5 millió tonna között volt.)

A hazai szükségleten felüli gabonakészlet piacon zavart okoz.

A gabonapiaci zavar legfőbb okai a következők:

- egyrészt a termelők jelentős többsége nem rendelkezik gabonátárolóval, másrészt hosszú időn keresztül történő gabonátárolására nem mindegyik raktárunk alkalmas,
- A belső felhasználás csökkent az elmúlt szezonhoz képest, ezen belül
  - a humán fogyasztás kissé mérséklődött,
  - az állatállomány létszáma az előző szezonhoz képest több mint 10 %-kal csökkent, ezért a takarmányfogyasztás is mérséklődött,
  - az ipari felhasználás stagnál.
- Az országon kívülre történő szállítás csökkenő tendenciájú, mert
  - a tengeri kikötővel rendelkező országokkal szemben a fuvardíj hátrányunk 17-20 €/t, emiatt a gabonát legalább a magyar árutulajdonosnak a fuvardíjhátránynak megfelelő összeggel csökkentve kellene értékesítenie, ami többségük számára veszteséget okoz,
  - az export-visszatérítés nem vonatkozik a hagyományos és lehetséges piacainkra (Románia, Szerbia-Montenegro, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, stb),
  - kedvezményes import vámkontingensek megnyitásra kerültek, holott egy, vagy több tagállam a belföldi szükségletének dupláját meghaladó gabonakészlettel (pl. Magyarország) rendelkezik, és ez, piacán komoly zavart okoz. (jelenleg a vámkedvezmény kukoricára tonnánként 22-32

€).

A fenti okok miatt a szabadpiaci gabonaforgalom igen mérsékelt, ami miatt fő piaccá az intervenció vált Magyarországon.

Az intervencióra felajánlott gabona mennyisége jelenleg 4,2 millió tonna, amelyből eddig 1,8 millió tonnát vásároltak fel. Tekintettel arra, hogy a külpiaci értékesítés az előbbieken említett okok miatt korlátozott, további intervenciók felajánlásra lehet számítani.

A fenti helyzetet súlyosbítja, hogy a 2005/2006 évi szezonban- egy átlagos év terméshozamával kalkulálva - 6,5 millió tonna kalászos (ebből a búza 4,6 millió tonna) és 7 millió tonna kukorica termésmennyiség betakarítása várható. Amennyiben a hazai felhasználás stagnál, úgy az idei évi gabonatermésből a hazai szükségleten felüli mennyiség 5,9 millió tonna. A jelenlegi világpiaci árakat és külkereskedelmi szabályozást tekintve, a hazai szükségleten felüli gabona mintegy 70 %-a intervencióba felajánlásra kerül. Ez azt jelenti, hogy a jelenlegi (2004/2005) és az új szezonban (2005/2006) intervenciók célra felajánlott gabona mennyisége csak Magyarországon a 8-9 millió tonnát elérheti.

Ez nehéz helyzet elé állítja a magyarországi, de az Európai Közösség adminisztrációját is. Ennek a súlyos problémának a megelőzésére, illetve a jelenlegi gabonapiaci zavar megoldására a következő javaslatokat tesszük:

- az EU Gabonairányító Bizottsága olyan export pályázatot írjon ki a szabadpiacról történő export esetében, amelyben egyforma esélyekkel indulhatnak a tenderen a tengerrel nem rendelkező (land locked) országok is, vagyis a tengerrel nem rendelkező tagországok fuvardíjtérítésben részesüljenek (17-20 €/t),
- az EU Gabonairányító Bizottsága teremtsen olyan feltételeket, hogy a „gabonahiányos” tagállamok a gabona „többletes” tagállamokból szerezzék be szükségletüket, de legalább szükségletük jelentős részét, és csak ezt követően kerüljön sor a vámkedvezményes import gabonakvóták megnyitására,
- amennyiben mégis megnyitásra (jelenleg már megnyitották, és kukorica importra lehet vámkedvezményrel szállítani az USA-ból, Argentínából, Bulgáriából, stb.) kerülnek a vámkedvezményes kontingensek gabonából, úgy olyan mértékű fuvartámogatás illesse meg a tengerrel nem rendelkező országokat, hogy azok versenyképes árajánlatot tehessenek a gabonahiányos tagországoknak.

- az EU Gabonairányító Bizottsága intervenciós raktárakból történő kukorica export pályázatot írjon ki,
- a gabona bioetenol, illetve hőenergia célú felhasználására kiemelt támogatású közösségi program kerüljön kidolgozásra.

Amennyiben az EU nem tesz sürgősen intézkedéseket a magyarországi gabonapiaci problémák csökkentése érdekében, úgy várható, hogy a 2005/2006 évi gabonatermés az EU csaknem minden tagállamában negatívan érinti a termelőket, a termelői árakat.

Megjegyezzük, hogy az általunk jelzett gabonapiaci probléma nem egyedi, nem egy vagy két esetben előforduló, hanem a tengerrel nem rendelkező országokban a gabonapiaci szabályozás rendszeréből adódó, folyamatosan jelentkező és halmozódó probléma. Az állandósuló piaci probléma a jelentős közösségi költségkiadásokon túl az össze tagország termelői árát is lefelé fogja nyomni.

Ezért a jelenlegi helyzeten segítő intézkedések megtételén túl javasoljuk, hogy a Gabona Irányító Bizottság hatalmazza fel a tengerrel nem rendelkező országokat, hogy dolgozzanak ki a helyzetüknek megfelelő szabályzási rendszert, amelyik nem eseti megoldásokat tartalmaz, hanem szerves része a közösségi gabonapiaci szabályozás rendszerének.

Budapest, 2005. április 18.

Jellen Sándorné

Mellékletek: 1. sz. melléklet Gabonamérleg, 2. sz. melléklet Fuvardíjhátrány kompenzálásának indoklása

A fentiekkel a HANGYA részéről összességében egyet értünk. Az ide tartozó kiegészítő véleményt a HANGYA Hírlevél március- áprilisi számában olvashatják.